

Generalul Paul Teodorescu (1940)

*Alin SPÂNU*¹

GENERALUL PAUL TEODORESCU ȘI GESTIUNEA FONDURILOR SECRETE — O RELAȚIE TRANSPARENTĂ

Pentru generalul Paul Teodorescu² anul 1940 a însemnat trecerea de la agonie la extaz³. În prima parte a anului (până în luna mai 1940) a fost ministrul Aerului și Marinei, apoi a fost remaniat și, după scurt timp (8 iunie 1940), numit la comanda Diviziei 1 Gardă.

Evenimentele efervescente din vara anului 1940 au condus la pierderi teritoriale masive (Basarabia și nordul Bucovinei, nord-estul Transilvaniei și Cadrilaterul) și la decredibilizarea regelui Carol al II-lea, cel care își asumase conducerea țării din 1938. Nemulțumirile generale, presiunea străzii și violențele legionare au condus la decizia regelui de a-l numi pe generalul Ion Antonescu la conducerea guvernului (4 septembrie 1940).

Următoarele două zile au fost un câmp de luptă psihologic, în care mare parte din oamenii politici și lideri militari au solicitat abdicarea regelui, iar o mică parte îl susținea și propunea rezistența. Între aceștia din urmă s-a aflat și generalul Paul Teodorescu, care a declarat regelui că nu trebuie să abdice și poate rezista presiunilor. În ziua următoare, generalul s-a văzut în arest la domiciliu, locuința fiind păzită de jandarmi. În final, regele a abdicat și a părăsit țara, iar Teodorescu, considerându-se umilit, și-a dat

Eugen Petit

Ministerul Apărării Naționale, urmașul Ministerului Aerului și Marinei, trimite la 9 octombrie 1940 un amplu tabel cu persoanele care au deținut aceste funcții și sumele de care au dispus pe fiecare lună în parte. Generalul Teodorescu a avut la dispoziție 1.350.000 lei în anul bugetar 1938/1939, alți 1.800.000 lei în 1939/1940 și 400.000 lei în 1940/1941, adică un total de 3.450.000 lei. Aceștia figurau la categoria „cercetări, ajutoare și propagandă” și necesitau acte justificative.

În ultima zi a lunii octombrie 1940 Comisia revine cu solicitarea de a primi și adresele celor menționați în tabel. La 14 noiembrie 1940 Subsecretariatul răspunde și expediază un alt tabel, în care sunt menționate gradul, funcția și adresa celor care au deținut funcții în Ministerul Aerului și Marinei în perioada 1 aprilie 1937-6 septembrie 1940. Primul care explică modul cum trebuiau administrate sumele respective a fost intendentul colonel Theodor Safirescu⁵, șeful Direcției Intendenței din Ministerul Aerului și Marinei. Fondurile aveau următoarele norme pentru a fi cheltuite (descărcate): stabilirea drepturilor, după directivele date de către ministru; întocmirea notelor de cheltuieli, după normele hotărâte de Curtea de Conturi; ordonanțarea și contabilizarea, care se făceau pe numele ministrului.

Unele sume au fost ordonanțate pe numele ministrului, pe baze de chitanțe personale, iar altele pe

PREȘEDINȚIA CONSILIULUI DE MINIȘTRI
COMISIA SPECIALĂ PENTRU CONTROLUL
FONDURILOR SECRETE ȘI DE ORDINE PUBLICĂ

Arh. Ist. Concl.
5/7

DOSAR

Nr. 12/a

Ministerul Aerului și Marinei

Gestțiuni clasate

- 1/ General Paul Teodorescu
- 2/ Contra acuzul flu. Benghici
- 3/ General Felice Bruculescu
- 4/ Contra acuzul Nicolae Păis
- 5/ General Ion Fleuru
- 6/ General Const. Cătărașu

numele persoanelor sau instituțiilor cărora li s-au acordat subvenții sau ajutoare.

Încă de la înființarea Ministerului Aerului și Marinei, condus de Radu Irimescu⁶ (ianuarie 1937-februarie 1938), sumele au avut diverse destinații: 21.500 lei pentru biserica Daia, dna Stănculescu și gardienii publici; 10.000 lei pentru cheltuieli la serbarea „101 zile”; 5.000 lei pentru ziarul „Neamul Românesc” ș.a.

În mandatul lui Teodorescu cele mai excentrice plăți au fost: 39.116 lei pentru cheltuirea sărbătoririi a 15 piloți din promoția 1923; 8.000 lei cheltuieli pentru botezul copilului Romeo; 20.000 lei ajutor pentru doamna Răcășanu; 28.950 lei cheltuieli cu funeraliile lui Kemal Atatürk, președintele Turciei; 100.000 lei pentru Comisia Monumentelor Istorice; 50.000 lei ca ajutor pentru ridicarea monumentului Regelui Carol I; 50.000 lei ajutor pentru Asociația Română contra cancerului; 111.505 lei ajutor pentru construcția Monumentului Aviației; 500.000 lei ajutor acordat Străzii Țării pentru răscumpărarea stațiunii Salvamar; 300.000 lei ajutor pentru Academia Română; 75.000 lei ajutor pentru ridicarea monumentului lui Octavian Goga; 20.000 lei ajutor pentru „Gazeta Militară”.

La 16 octombrie 1940 generalul Teodorescu elaborează o declarație în care recunoaște că a primit, în total, 3.450.000 lei pentru „cercetări, ajutoare, propagandă” pe baza unor chitanțe semnate olograf și trecute în registrul „primiri și cheltuieli”, iar banii au fost depuși în casa de fier din biroul său. „Am predat, la plecarea mea – scrie fostul ministru – dlui general Ilcuș⁷, succesorul meu, suma de lei 50.000 și un ceas de

aur Longines în valoare de 10.000 lei, deci 60.000 lei, care deduși din suma totală de 3.450.000 lei rezultă că am dispus de 3.390.000 lei. În linii generale, suma de 3.390.000 lei a fost întrebuințată astfel:

- circa 850.000 lei ajutor pentru restaurarea Mănăstirii Dintr-un Lemn, declarată de Ministerul Cultelor (Secția Monumentelor Istorice) Mănăstirea Aviatorilor și Marinarilor.

- restul de circa 240.000 lei ajutor ofițerilor, subofițerilor, maiștrilor (din Aviație și Marină) și diferitelor instituții militare și civile⁸.

Modul de distribuire a banilor era direct și indirect; direct de către ministru, care îi pune pe beneficiari să semneze în registrul „primiri și cheltuieli” sau au trimis acte justificative; indirect, prin adjutanți (locotenent Stan și căpitan Galeno), care au semnat de primire în registru, după care au prezentat dovezi de trimiterea sau înmânarea sumelor către beneficiari.

Din registrul respectiv se constata că ministrul Aerului și Marinei a dispus de 3.390.000 lei și a cheltuit 3.511.416 lei, adică a cheltuit cu 121.416 lei mai mult. Explicația sa era că în momentul plecării din funcție se aflau angajate cheltuieli care au fost plătite de succesorul său, dar rămase în contul său.

La final, generalul a afirmat că deține un registru și acte doveditoare de descărcarea sumelor pentru care a semnat, dar nu le poate preda nimănui. Motivul? În opinia sa, acestea constituiau „dreptul meu de apărare și în alte împrejurări. Mă oblig, însă, să le pun la dispoziția oricui și oricând îmi vor fi cerute⁹.”

Revine și scrie o declarație olografă, la 22 noiembrie 1940, privind anumite sume care i se imputau. Își recunoaște semnătura pe o chitanță de 200.000 lei, însă scrisul de pe act aparține contraamiralului Alexandru Gheorghiu, secretar general al ministerului la acea dată. Actele, în ansamblu, arătau că fostul ministru a cheltuit cu 150.000 lei în plus peste sumele

pentru care a semnat, ceea ce nu prea era posibil. „Eu am venit ministru la 1 aprilie 1938 și nu înțeleg de ce este trecută suma din fondul propagandei pe anul 1937/1938. Dl. contraamiral Gheorghiu vă va putea da lămuriri în această privință¹⁰”, a scris generalul Teodorescu.

O sumă mare – 673.000 lei – a fost trimisă de Ministerul Aerului și Marinei, la 16 iulie 1940, către Direcția Contabilității, care a împărțit-o angajaților „ca o gratificație¹¹” cu ocazia sărbătorilor de Paște, Generalul afirmă că a plecat din funcția de ministru la 11 mai 1940, așa că nu poate răspunde pentru actele financiare semnate de succesorul său.

Comisia îl informează pe subsecretarul de Stat al Aerului și Marinei, la 3 decembrie 1940, că generalul Teodorescu a încasat la 16 iulie 1940 suma de 673.000 lei. Chestionat asupra acestei sume, generalul a declarat, la 22 noiembrie 1940, că această „s-a distribuit funcționarilor Ministerului ca gratificație cu ocazia sărbătorilor de Paști din anul acesta, iar plățile au fost făcute prin Direcția Contabilității aceluia Minister¹².”

Comisia solicita Subsecretariatului să trimită actele justificative privind descărcarea de această sumă. Răspunsul vine la 19 decembrie 1940 prin semnătura intendentului colonel Safirescu, care afirmă că fostul ministru „deși s-a justificat față de Înalta Curte de Conturi cu o chitanță semnată de D-sa, suma a fost primită de directorii din acest Minister și distribuită personalului mai meritos sub formă de ajutoare. Actele justificative prezentate de directori se găsesc la Serviciul Casieriei M.A.M. în curs de îmborderare și justificare față de Dvs.¹³” Pe acest raport președintele Comisiei, Eugen Petit¹⁴, a adnotat: „Decizie prin care se constată că nu s-au săvârșit nereguli în gestiunea fondului «cercetări, ajutoare și propagandă» de către dl. general Paul Teodorescu¹⁵.”

Doi referenți, Nicolae Popescu și Constantin Stănescu, au primit sarcina să verifice în amănunt gestiunea financiară administrată de fostul ministru al

DECLARAȚIE

Fondurile puse la dispoziția mea pe timpul dela 31 Martie 1938 la 11 Mai 1940, cât am funcționat ca Ministru la Departamentul Aerului și Marinei, au fost de 3.450.000 Lei, după cum urmează:

- In anul bugetar 1938-1939 mi s'a pus la dispoziție 1.350.000 Lei din totalul fondului de 2.191.000 Lei, prevăzut la Art.49, " Cercetări, Ajutoare, Propagandă " .
- In anul bugetar 1939-1940 mi s'a pus la dispoziție 1.800.000 Lei din totalul fondului de 4.485.000 Lei, prevăzut la Art.56, " Cercetări, Ajutoare, Propagandă " .
- In anul bugetar 1940-1941 mi s'a pus la dispoziție 300.000 Lei din totalul fondului de 4.000.000 Lei, prevăzut la Art.57, " Cercetări, Ajutoare, Propagandă " .

Suma totală de 3.450.000 Lei a fost primită lunar dela Direcția Intendenței, contra chitanțe semnate de mine, trecute la primiri de mine personal în registrul de " Primiri și Cheltuieli " și depuse imediat în casa de fer din Biroul Ministerului.

Se alătură:

- a./ Tabelul eliberat de Ministerul Aerului și Marinei, (Direcția Intendenței) din care se vede sumele care mi-au fost puse la dispoziție.
- b./ Foto-copie după registrul personal de " Primiri și Cheltuieli " în număr de 38 fotografii, din care se vede numele persoanelor sau instituțiilor cărora s'au distribuit sumele primite.

Registrul original ca și actele doveditoare de descărcare nu le pot preda, ele constituind dreptul meu de apărare și în alte împrejurări. Ma oblig însă sa le pun la dispoziția oricui și oricând îmi vor fi cerute.

General Adf. P. Teodorescu
din Cavaleria Regiei.

Adouante
am primit raport fotografic
ce a fost pe data curierii cu U: - -
general P. Teodorescu
16. XII. 1940.

Aerului și Marinei în perioada aprilie 1938-mai 1940. În total, generalul a primit 3.650.000 lei și a cheltuit 3.690.708 lei, rămânând creditor 40.708 lei. Din totalul cheltuielilor, acestea au fost împărțite astfel:

- 1.465.483 lei – „valoarea actelor de cheltuieli cuprinse în cele patru dosare depuse Onor. Comisiunii”;
- 1.635.311 lei – „sume plătite direct de dl. gl. adj. Paul Teodorescu și pentru care nu există acte în cele patru dosare, ci numai dovada primirii sumelor prin semnătura în registrul personal de venituri și cheltuieli”¹⁶.

La acest total de 3.100.794 lei se mai adăugau câteva cheltuieli cu semnul întrebării:

- 265.000 lei – pentru care existau mențiuni de întrebuintare în registrul, dar nu exista nici o dovadă a primirii de către beneficiari;
- 88.688 lei – sume care avea acte justificative, dar erau anterioare datei de 12 aprilie 1938, începutul gestiunii generalului Teodorescu;
- 60.000 lei – reprezentau soldul rămas și valoarea unui ceas Longines predate de generalul Teodorescu succesorului său, generalul Ilcuș.

Totalul acestor sume se ridică la 413.688 lei și adunat cu 3.100.794 lei rezulta 3.514.482 lei. Astfel, în sarcina generalului rămâneau de justificat 135.518 lei. Referenții au recunoscut că această sumă „are un caracter aproximativ”¹⁷ și nu puteau afirma cu certitudine că este nejustificată total sau parțial. Chiar și așa, în dosarul nr. 3 exista un tabel cu sume și destinatari, în valoare totală de 125.500 lei, cu mențiunea „premii pentru piloți și pilote (sic! - n.n.) și gratificații la diferite aerocluburi”¹⁸, care nu ar avea obligatoriu o valoare de act justificativ. Dacă acest act ar fi luat în calcul, atunci suma de acoperit ar fi rămas la 10.018 lei.

Comisia îl invită pe general, la 13 decembrie 1940, să vină a doua zi cu „registrul și actele originale justificative pentru expertiză”¹⁹, ceea ce se întâmplă și se mai clarifică unele nelămuriri din gestiune.

În fine, la 19 decembrie 1940 Comisia emite Decizia nr. 91 privind situația gestiunii generalului

Pentru aceste motive
COMISIU N.E.A.,
Constată că nu se găsesc nereguli în administrarea fondului de mai sus, care să motiveze trimiterea înaintea Comisiunii instituite prin art.15 din Decretul Lege Nr.3263 publicat în Monitorul Oficial din 27 Septembrie 1940.
Dată în București la sediul Comisiunii, Palatul Senatului, Bulevardul Elisabeta Nr.25, azi 19 Decembrie 1940.
PRESEDINTE, Eug. Petit
MEMBRII, Al. Costin, Constantin Brumă
SECRETAR, Paul Teodorescu

Paul Teodorescu, semnată de Eugen Petit, președinte și consilier la Înalta Curte de Casație și Justiție, Alexandru Costin și Constantin Brumă, membri și consilieri la Înalta Curte de Casație și Justiție, și Laurențiu Preușescu, secretar și consilier la Curtea de Apel București. Generalul, în funcția de ministru al Aerului și Marinei a „mănuit” 3.450.000 lei din fondul „cercetări, ajutoare, propagandă”, plus încă 200.000 lei primiți de la predecesorul său, Radu Irimescu.

În final, după cercetarea tuturor actelor justificative, Comisia „constată că nu se găsesc nereguli în administrarea fondului de mai sus, care să motiveze trimiterea înaintea Comisiunii instituite prin art. 5 din Decretul-Lege nr. 3263 publicat în Monitorul Oficial din 27 septembrie 1940”²⁰.

Astfel, generalul Paul Teodorescu a trecut cu bine peste încă o încercare a vieții. Nu va fi ultima²¹, dar nu toate se vor încheia cu happy-end, destinul rezervându-i destule neplăceri și suferințe, pe care le va suporta cu stoicism și credință în Dumnezeu.

GENERAL PAUL TEODORESCU AND THE ADMINISTRATION OF THE SECRET FUNDS - A TRANSPARENT RELATIONSHIP

Abstract: In September 1940, a commission was set up to investigate the assets of the 1930 dignitaries and the administration of secret funds for those who managed them. General Paul Teodorescu, as Minister of Air and Navy (March 1938-May 1940) had to justify about 3.5 million lei from the fund „expenses, aid, propaganda”. At the end of 1940, the Commission found that the former minister had spent the money legally and with supporting documents.

Keywords: Paul Teodorescu, administration, fund, propaganda, investigate.

[1] Facultatea de Istorie, Universitatea din București.

[2] General Paul Teodorescu (n. 28 iunie 1888, Bacău – d. 17 ianuarie 1981, Mănăstirea Dintr-un Lemn, Vâlcea) militar și om politic. Sublocotenent (1908), general de brigadă (1937), general de divizie (1940) și general de corp de armată în rezervă (1945). A participat la Războiul de Întregire (1916-1919) ca șef al Biroului Operații din Grupul Apărării Dunării (septembrie-decembrie 1916), șeful Biroului Informații din Divizia 10 Infanterie (decembrie 1916-iulie 1917), comandant de batalion în Regimentul Vânătorilor de Munte (până în februarie 1919). A urmat Școala Superioară de Război din București (1919-1921), cu un an de studii și stagii în Franța. A lucrat în Secția a III-a Instrucție din Marele Stat Major, apoi a fost numit șef de Stat Major la Inspectoratul General al Aeronauticii (iulie 1923-octombrie 1926), comandant al Regimentului 9 Vânători (până în aprilie 1928), în Regimentul 23 Infanterie, loțiitor și comandant al Regimentului 6 Gardă (noiembrie 1928). A fost trimis atașat militar în Franța, cu acreditări în Belgia și Spania (1932-1936), apoi a fost numit comandant al Școlii Superioare de Război (decembrie 1936-septembrie 1937), subsecretar de stat la Ministerul Apărării Naționale, ministrul Aerului și Marinei (martie 1938-mai 1940) și comandantul Diviziei de Gardă (iunie-septembrie 1940). Trecut în rezervă, a fost arestat la 18/19 decembrie 1948 la Timișoara și a fost condamnat la 3 ani închisoare corecțională, majorată după recurs la 5 ani. Membru corespondent al Academiei Române (1938), a lăsat o bogată bibliografie de specialitate. Pe larg despre viața și activitatea sa, a se consulta: Aurel Pentelescu, *Generalul adjutant Paul Teodorescu*, în „Revista de Istorie Militară” nr. 1-2/2002, p. 79-84; *Generalul adjutant Paul (Pavel) Teodorescu (1888 – 1981). Vocația creativității* (coord. prof. univ. dr. Valentin Ciorbea, P.S. dr. Emilian Lovișteanul, comandor dr. Marian Moșneagu), Editura Ex Ponto, Constanța, 2013.

[3] Un studiu de caz pe acest subiect: Alin Spănu, *Generalul Paul Teodorescu în jurnalul lui Victor Slăvescu (1940)*, în „Misiunea”, Anul V, nr. 1 (5)/2018, p. 52-61.

[4] Un studiu de caz pe acest subiect: Alin Spănu, *Miron Cristea și serviciile de informații – o relație fără „încercări”*, în volumul *Sangidava 3 (IX)*, redactor responsabil Ilie Șandru, Editura Nico, Târgu-Mureș, 2015, p. 47-52.

[5] Teodor Safirescu (n. 1899 - d.?) a fost soldat t.r. (1912), elev (1913), administrator sublocotenent (1914), administrator locotenent (1916), administrator căpitan (1917), intendent căpitan (1918), intendent maior (1924), intendent locotenent-colonel (1931) și intendent colonel (1938). A condus Serviciul și Direcția Contabilității din Subsecretariatul de Stat al Marinei, Ministerul Aerului și Marinei și, din nou, al Subsecretariatului de Stat al Marinei. În 1943 a trecut în rezervă, însă în 1949 a fost arestat și condamnat, pedeapsa efectuându-o la penitenciarul Jilava. În 2009 fiul său, Theodor Julius Alfons Ball (n. 1929, Arad), cetățean german, a solicitat redobândirea cetățeniei române.

[6] Radu Irimescu (n. 1890 – d. 1975) a absolvit Școala Militară de Ofițeri de Artilerie, Geniu și Marină, cu specializare la Kiel (Germania). A luptat în Războiul de Întregire (1916-1919), inițial în marină, ulterior în aviație. În 1920 a absolvit Universitatea Columbia (SUA), specializarea inginerie. A deținut funcțiile de

subsecretar de stat al Aerului în Ministerul Apărării Naționale (iunie 1932 – aprilie 1935), ministrul Aerului și Marinei (ianuarie 1937 – februarie 1938) și ministru plenipotențiar al României la Washington (1938-1940). Pentru mai multe detalii, a se consulta: Florian Bichir, *Radu Irimescu, ministrul devenit american*, în volumul *Armata română și politica națională - studii și comunicări prezentate la sesiunea națională de comunicări științifice Pitești-Mioveni 24 iulie 2015* (coord. comandor dr. Marian Moșneagu, colonel dr. Petrișor Florea, lect. univ. dr. Cornel Popescu), Editura Istros, Brăila, 2015, p. 171-176.

[7] Ioan Ilcuș/Ilcușu (n. 22 februarie 1882, Rășinari-Sibiu – d. 31 martie 1977, București) a urmat studii militare în Imperiul austro-ungar și Școala Superioară de Război din București. A devenit ofițer austro-ungar (1904) și trecând în armata română (1916) cu gradul de maior. Locotenent-colonel (1917), colonel (1920), general de brigadă (1931), general de divizie (1937) și general de corp de armată (1940). A fost secretar general al Ministerului Apărării (1932-1933), ministrul Apărării (septembrie 1939-iulie 1940) și comandant al Armatei 4 (septembrie 1940). A fost arestat de autoritățile comuniste (6 mai 1950) a fost eliberat după aproape un deceniu.

[8] Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare: ANIC), Fond Președinția Consiliului de Miniștri (în continuare: PCM), dosar nr. 2822, f. 21-22.

[9] Ibidem, f. 23.

[10] Ibidem, f. 31.

[11] Ibidem.

[12] Ibidem, f. 25.

[13] Ibidem, f. 28.

[14] Eugen Petit (n. 28 ianuarie 1882, Iași-d. 1959, București) a urmat Liceul Național din Iași (1900), Facultatea de Drept din Montpellier (1903) și cursuri de specializare tot în Franța. Revine în țară și intră în magistratură (1905), ajungând președintele Tribunalului Iași (1920), consilier la Curtea de Apel din Iași (1923) și consilier la Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția a III-a (1932). În 1945 a fost exclus din magistratură fără drept de pensie și abia în 1953, la insistențele Franței, a început să primească un ajutor social modest.

[15] ANIC, Fond PCM, dosar nr. 2822, f. 28.

[16] Ibidem, f. 29.

[17] Ibidem.

[18] Ibidem.

[19] Ibidem, f. 33.

[20] Ibidem, f. 36.

[21] Un studiu de caz pe acest subiect: Alin Spănu, *Generalul Paul Teodorescu și yachtul „Lucafaurul” – o șaradă cu iz penal (1942 - 1944)*, în volumul *Generalul adjutant Paul (Pavel) Teodorescu (1888 – 1981). Vocația creativității* (coord. prof. univ. dr. Valentin Ciorbea, P.S. dr. Emilian Lovișteanul, comandor dr. Marian Moșneagu), Editura Ex Ponto, Constanța, 2013, p. 204-210.